

ŞAHİN, Veysel (2006), “Ötekileşen Küçük Adam”, *Ada*, S.6, s.47–51, Kış, Trabzon.

ÖTEKİLEŞEN KÜÇÜK ADAM

Veysel ŞAHİN¹

Sait Faik Abasıyanık (1906–1954) birçok sanatçı gibi yazın hayatına şiir yazarak başlar. Onun ilk yazın denemesi “ Hamal” adlı şiiridir. Fakat Sait Faik, asıl edebi kişiliğini hikâye alanında göstermiştir. Büyük şehrin, insanlar üzerindeki etkisini anlatan tasvirî gerçekçi hikâye tarzını geliştirmiştir ve bu alanda kendisinden sonra gelen birçok sanatçıyı etkilemiş bir sanatkârdır. İlk olarak; “İpekli Mendil” adlı hikâyesini 1934’te Varlık Dergisi’nde yayınladı. Daha sonra bunu “Semaver” (1936) ve “Zemberek” (1939) gibi meşhur hikâyeleri takip eder.

Sait Faik, “Semaver” adlı eserinde dönemin bozulan ve aksayan yönlerini eleştirici bir tarzda kaleme almıştır. İlk hikâyelerinde, olaylara toplumsal bir açıdan bakarak, gözlemci gerçekçiliğe yöneldiği görülür.

Sait Faik, "Vakit Gazetesi" çevresindeki yazarlar arasında tutulan, toplum çatışmalarını anlatan hikâyeleri ile "Küçük Adam"ın günlük yaşamını edebiyatımıza başarılı bir şekilde yerleştirmeyi başarmıştır. İnsana ve onun yaşam karşısındaki yalnızlığına önem vermiştir. Sait Faik, varlığından kimsenin haberdar olmadığı "Küçük Adam"ı edebiyatımızda başarılı bir şekilde işleyerek, hikâyemize yeni bir renk ve soluk kazandırmıştır.

Sait Faik’e göre asıl hikâye, çekişmeler ve çatışmaların yaşam ve geçim kavgası ile ilgili olan yanında değil, onun ötesinde kalan yaşama sevincinde saklıdır. O, Küçük Adamların, bir araya gelerek oluşturduğu insan yığınının, hayata karşı tavrını, direnme noktalarını, sevgi ve umutla yoğurarak, bize sunmaktadır. Hikâyelerinde, kalabalıklaşan insan yığınlarından meydana gelen büyük şehirlerin, bireysel ve toplumsal çözülmeye nasıl gebe kaldığını Küçük Adam’ın² penceresinden bize aktarır.

¹* Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Araştırma Görevlisi, ELAZIĞ.
Email: veyselsahin68@myynet.com.tr.

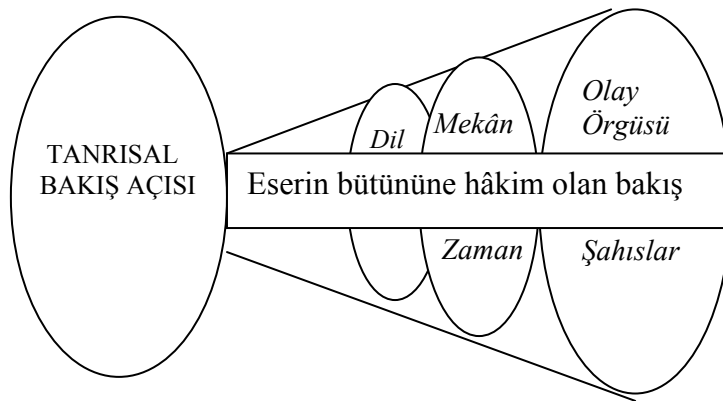
² Ali ve Ali gibi yaşam süren kimseler.

Birçok hikâyesinde olduğu gibi “Semaver”³ adlı hikâyesinde de ölüm korkusu, onu durmadan yaşam karşısında tedirgin kılmıştır. “Ölüm bu dünyadaki “güzel”liğe son veren amansız bir baskındır.” (Korkmaz: a, 2002: 227). Sait Faik de yazma tutkusuyla içinde büyüttüğü korkuları unutmayı amaçlar ve bundan dolayı sıtmalı bir devre girer. Aynı din, millet, zümrelere bağlı insanlar ve mesleklerin ayırıcı çizgilerinin ötesindeki ortak vasıflara yönelerek, İstanbul’un beşeri bütünlüğünü ortaya koyar. Onun eserlerinde, kendi kuşağının düşünce ve davranış çıkmazlarının zengin bir tasviri olduğu gibi “*Sadece dışa değil, insanın “ben”ine ve hayallerine ulaşmaya çalıştığı*” da görülür. (Kavaz, 1999: 79)

Sait Faik, “Semaver” adlı hikâyesinde nesnenin kuşatılmışlığı içinde kimlik yitimine uğrayan Küçük Adamların yaşamlarını başarılı bir şekilde ortaya koyar.

Bakış Açısı ve Anlatıcı Düzlemi

Hikâyede, modern anlatıcıyı, her şeyi bilme ve görme ayrıcalığı ile donatılmış tanrısal bir konumda karşımıza çıkar. “*Anlatıcı, kişilerin görünür/ görünmez tüm dünyalarına hâkimdir ve onları kendi gerçeklikleri, yetiştirme biçimleri ve dünya görüşleri doğrultusunda konuşturur.*” (Korkmaz, 2004: 150). Yazar, kahramanın psikolojisine, duygu ve düşüncelerine hâkim olduğu gibi onun uyurken gördüğü rüyaları sanki kendisi görüyormuş gibi anlatır. Bu da anlatıcının her şeye hâkim bir seviyede olduğunu gösterir. Hikâyedeki mekân, zaman, olay örgüsü, şahıslar ve dil anlatıcının isteği doğrultusunda ete kemiğe bürünür.

“Sabah ezanı okundu. Kalk yavrurum. İşe geç kalacaksın.

Ali nihayet iş bulmuştu. Bir haftadır işe gidiyordu. Anası memnundu. Namazı kılmış duasını yapmıştı. İçindeki cenabıhakla beraber, oğlunu odasına girince, uzun boyu geniş

³a.g.e.: Kavaz, İbrahim (1999), **Sait Faik Abasıyanık**, Şule Yay., İstanbul.

vücudu ve çok genç çehresi ile rüyasında makineler, elektrik pilleri, ampulleri gören makine yağları sürünen ve bir dizel motor homurtusu işiten oğlunu uyandıramaya kıyamadı.”
(a.g.e.,142)

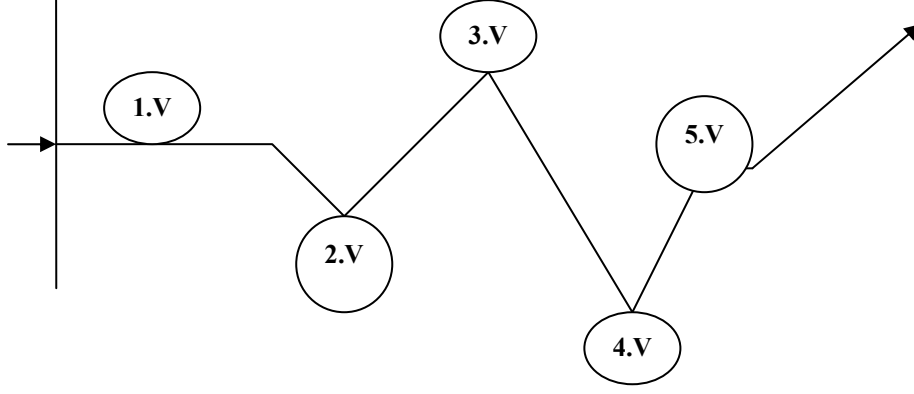
Hikâyeden aldığımız kesitte, anlatıcı hikâyenin her yerinde kendisini göstermektedir. Evi ve fabrikayı kendi inisiyatifi doğrultusunda şekillendirerek, bize vermek istediği amaçlar doğrultusunda önümüze koyar. O, hikâyedeki her noktanın içerisine sinmiş bir koku gibidir. Adeta her şeyi bilen, gören yaratıcı bir tanrıdır. Annenin düşüncelerini okur, evin ve Küçük Adam’ın duygularını kendi potasında eritir, hikâyeye derinlik boyutu kazandırır.

Yukarıdaki şekilde de ifade ettiğimiz gibi anlatıcı, anne, evlat ve semaverin geçmişini iyi bilmenin yanında, zamanı ve mekânı da çok iyi bilmekte ve hükmetmektedir.

Hikâyenin Olay Örgüsü

- 1.V.** Küçük Adam’ın bir hafta önce işe başlaması, işine gitmesi için annesi tarafından uyandırılması.
- 2.V.** Küçük Adam’ın annesi ile birlikte öz değerleri yaşaması.
- 3.V.** Fabrika ve nesnelerin kuşatması sonucunda makineleşen, ötekileşen Küçük Adam’ın hayat karşısındaki benlik kazanma mücadelesi.
- 4.V.** Küçük adamın annesinin ölmesi ve öz değerler yitirmeye başlanması.
- 5.V.** Ölen anne ve ortan kaldırılan semaverin “ öz değerleri temsil eden simgeler” “Küçük Adam’ın” ötekileşme sürecini hızlandırması, insani değerlerini yitiren “Küçük Adam’ın” ortaya çıkışı.

Aşağıdaki şekilde hikâyenin olay örgüsü verilmiştir. Görüldüğü üzere Küçük Adam, kendi varlığını ancak anne ve semaver aracılığı ile ortaya koyabilmektedir. Diğer an ve mekânlarda kendini yitirmektedir. Hikâyenin olay halkacıklarının merkezinde anne, semaver, Fabrika Küçük Adam ve makineleşen yaşam oluşturmaktadır. Olay halkacıklarının içerisindeki ilişki, durmadan hareket halindedir. Olay halkacıklarının kendi içindeki hareketlilik diğer olay halkacıklarına sıçrayarak hikâyenin olay örgüsünü oluşturmaktadır.

Hikâyenin olay halkacıklarını merkezinde yer alan Küçük Adam'ın, öz değerlerini yitirmesi hikâyenin ana dokusunu oluşturur. Anne, oğlunun işe başlamasından dolayı her sabah odasına gelir ve işe gitmesi için onu uyandırır. Annenin Küçük Adam'ı uykudan uyandırması, durmadan dönen ve değişen dünyaya karşı bir tavidir. Anne, dışarıdan gelecek bütün olumsuzluklara karşı evladını uyandırır. Kişi, uyku halinde iken kendini bu dünyadan uzaklaştırır ve kendi kurduğu başka bir iklime taşınır. Bu iklim, genellikle bireyi rahatlatıcı bir özellik arz eder. Ancak bu esnada insanlar, dünyayı hızlı bir şekilde değiştirmeye ve tüketmeye devam eder. Dünyanın bu şekilde tüketilmesi, uykudan uyanan insanları her zaman korkutur. Bu yüzden anne Küçük Adamı bütün değişimlere karşı korumak ister. Fromm; *“Anne, yavrusunu koruduğu için, bir erkekte daha önce sevgiyi öğrenmektedir. Sevgisini kendi benliğinin sınırları dışına çıkarmayı, onu başkalarına aktarmayı ve yavrusunu korumaya ve güzelleştirmeye yarayacak bütün yaratıcılığını çok önceden öğrenmektedir.”* (Fromm, 1990: 223) şeklinde ifade eder.

“- Sabah ezanı okundu. Kalk yavrum. İşe geç kalacaksın.” (a.g.e.,142).

Anne, Küçük Adam'ı dış dünyaya hazırlar bir konumda karşımıza çıkmaktadır. Dış dünyanın makineleşen değişimi, bütün insanlığın bilinç ve bilinçaltında meydana gelen bir değişimdir. Nitekim dışımızda gerçekleşen bütün olaylar, aslında ilk önce içimizde gerçekleşir. Dışımızdaki yaşam, Küçük Adam'ın evden çıkmasıyla onu yozlaşmış bir çarkın dişlileri arasında sıkıştırır. Sıkıştırma, sabah ezanının okunmasıyla başlar. Çünkü sabah ezanın okunması, Küçük Adam'ın mesai saatinin başlaması demektir. Sabah ezanın, Küçük Adam için fabrika düğünü andırması, makineleşmiş ve yozlaşmış bir hayatın göstergesidir. Fakat bunun karşısında anne, ev ve semaver vardır. Anne, ev ve semaver öz değerleri temsil eden ve Küçük Adam'ı yozlaşma ve ötekileşmeden koruyan bir zıttır. Bu zıttır, bir semaver gibi içindeki suyun sıcaklığını muhafaza eden ilahi bir mabettir. Küçük Adam, her sabah semaverin kaynamasıyla *“ Semaver ne güzel kaynardı. Ali, semaveri, içinde ne ıstırap ne*

grev, ne de kaza olan bir fabrikaya benzetirdi. Ondan yalnız koku, buhar ve sabahın saadeti istihlal edilirdi.”(a.g.e.,142) öz değerleri temsil eden sembol haline getirir.

Küçük Adam için sevgi ve sıcaklığı çağrıştıran semaver, dış dünyanın ve sunileşen yaşamın karşısındadır. Semaver, geçmiş yaşantılarımızı ve manevi değerlerimizi, koruyan bir sembol olarak hikâyeye içinde kendini durmaksızın büyütür. Küçük Adam da anne, ev ve insanî değerleri semaver yardımıyla kendi benliğinde yaşatmaya çalışır. Semaverin, evin içinde kaynaması, o evde huzurun, saadetin ve yaşamsal faaliyetlerin sıcaklığının bir göstergesidir.

“Ali, semaveri, içinde ne ıstırap ne grev, ne de kaza olan bir fabrikaya benzetirdi.”
(a.g.e., 142)

Küçük Adam, semaveri büyük bir fabrikaya benzetir. Ancak bu öyle bir fabrikadır ki içerisinde ne grev ne de kaza vardır. O, bozulan ve maddeleşen yaşama karşı, insanî ilişkilerin yeniden işlendiği ilahî bir mabet gibidir. Küçük Adam’ın bu sıcak mabedi, metayı temsil eden bir fabrikaya benzetmesi, onun benliğindeki kirlenmeyi ortaya koyması açısından çok önemlidir. Küçük Adam’ın, fabrika ile ülkü değerleri simgeleyen semaveri birbirine benzetmesi, içinde yaşamakta olduğu mekânı yaşanılır hale getirme çabasıdır. İnsan, etrafındaki nesnelere ne kadar bütünleşirse, yaşam o derece yaşanılır hale gelir. Nitekim birey, dış dünyadan ayrılarak, benliğine doğru yaptığı içsel yolculuğu ne derece iyi tamamlarsa, değerler çatışmasından da o derece başarılı çıkabilir.

Küçük Adam, annesi ve sembolleştirdiği semaver yardımıyla insanî değerleri benimsemeye çalışır. Küçük Adam’ın, insanî değerlere sahip çıktığı tek yer evdir. Küçük Adam’ın, evden iş için ayrılmasıyla, huzurlu ve sıcak ortam yerini sisli, bunaltıcı bir atmosfere bırakır. Kahramanımızın anne, ev ve semaverden her ayrılışı, makineleşerek, Ötekileşen Küçük Adam’ın coğrafyasına bir yolculuktur. Ötekileşen Küçük Adam, hırslı, işinin dalaveresini öğrenmiş bir kişiliğe sahiptir.

“ Bir pastra oynadılar. Bir heyecanlı tavla partisi seyretti. Sonra evinin yolunu tuttu. Anası yatsı namazı kılıyordu. Her zaman yaptığı gibi, anacığının önüne çömeldi. Seccadenin üzerinde taklalar attı. Dilini çıkardı. Nihayet kadını güldürmeye muvaffak olduğu zaman kadıncağız selam vermek üzereydi

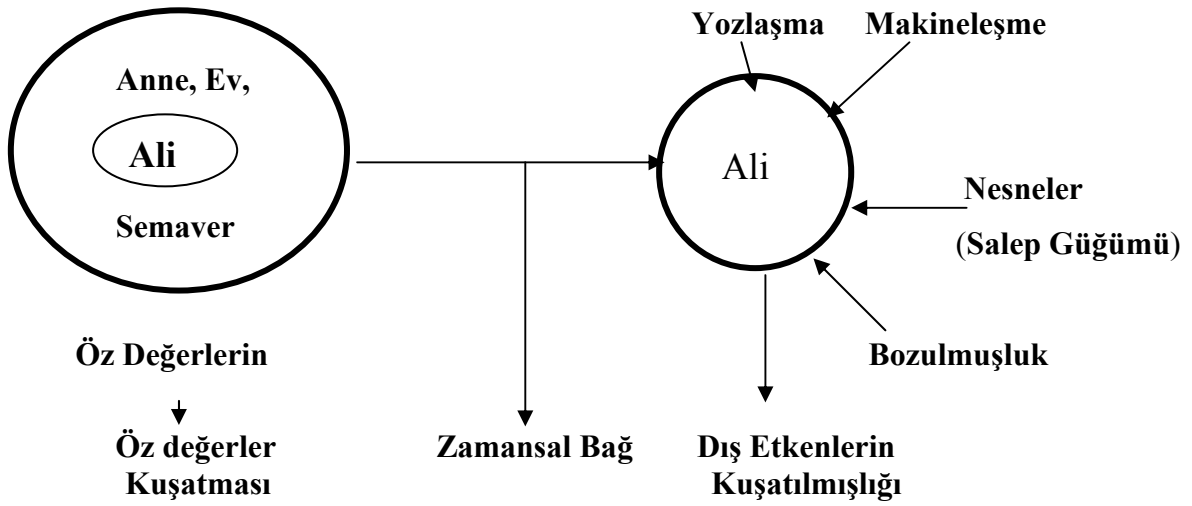
Anası.

-Ali be, günah be yavrum, dedi. Günah yavrucuğum, yapma!

Ali,

Allah affeder ana, dedi
Sonra saf masum, sordu
-Allah hiç gülmez mi? ”(a.g.e.,144)

Küçük Adam’ın, evden ve annesinden ayrılarak, dış âlemin nesnelere kuşatılmış iklimine yaptığı her yolculuk onu, öz değerlerden biraz daha uzaklaştırır. O, anne ve eve her geri dönüşünde, biraz daha ötekileşmiş olarak döner. Ötekileşme, Küçük Adam’ı insanî ve geleneksel değerlerden uzaklaştırarak, içerisinden geldiği, bozulmuş değerlerin temsilcisi haline getirir. Fakat Küçük Adam, bunun farkında değildir. Çünkü onun içerisinde yaşadığı toplum, bozulmuştur. O, da yozlaşan değerler çıkmazından, farkında olmadan nasibini almaktadır. Eğer toplum, yozlaşma sürecine girdiyse, içerisinde yaşayan Küçük Adamlar da bu yozlaşmanın bir parçası olur. Küçük Adam da toplumun ötekileşme sürecinde, öz değerleriyle yozlaşan değerleri arasına sıkışır ve öz benliğini yitirir. Böylece insanî değerler, dış dünyanın olumsuz etkisiyle fert üzerindeki etkisini yitirir. Ferdin ülkü değerleri karşısında, ötekileşen benliğini, karşıt değerlerin kuşatılmışlığı ile var etmeye çalışması, ötekileşmenin bir göstergesidir. Küçük Adam’ın, öz değerlerini kuşatan karşıt değerleri, aşağıdaki şekilde vermeye çalıştık.

Şekilde görüldüğü üzere Küçük Adam, her alanda kuşatılmışlığın içerisinde. Öz ve ülkü değerlerin kuşatılmışlığı ile var olan birey, zamanın devamlı değişen ve yozlaştıran gücü karşısında durmadan istilaya uğrar. İstila ve saldırılar karşısında Küçük Adam, çaresizce insanî değerlerini kaybetmeye başlar. Annesini kaybetmesi ile bozulma, tepe noktasına ulaşır. Hikâyenin en önemli kırılma noktası burasıdır. Bu noktadan sonra Küçük Adam için yaşam, tamamen değişir. Yaşamın, bu denli değişimi karşısında Küçük Adam, tedirginlik ve şaşkınlık içindedir. Kişi, her zaman kendi alıştığı yaşamı sürdürmek ister. Ancak hayatın insana karşı

takındığı tavır, her zaman gerçeğin ta kendisidir. Hayattın gerçek yüzü ile karşılaşmak, insanı her zaman şaşkın ve çaresiz bir duruma düşürür. Küçük Adam da annesinin ölümü ve semaverin kaynamaması ile çaresizliğin pençesine düşerek, hayatın gerçekleri karşı karşıya gelir.

“ Bir sabah, daha Ali uyanmadan, semaverin başında, üzerine bir fenalık gelmiş; yakın sandalyeye çöküvermişti. Çöküş, o çöküş.” (a.g.e.,144)

Semaverin kaynamaması, Küçük Adam için felaketin habercisidir. Semaverin sıcak olmayışı öz değerlerin, annenin yitirilmesi demektir. Bunu fark ettiğinde hayat Küçük Adam’a çoktan gerçek yüzünü göstermiştir. Yitirilen her şey, yitirene göre artık erişilmez bir noktadır.

Yazar, Küçük Adam’ın annesinin ölümünü bize şu şekilde aktarmaktadır;

“ Ali’nin annesine ölüm, bir misafir, bir başörtülü, namazında niyazında bir komşu hanım gelir gibi geldi.” (a.g.e.,144)

Sait Faik, ölümü insana usulca sokulan ve insanın mutlak sonu olarak görmektedir. İnsanın doğumu yani dünyaya gelişi elinde olmadığı gibi ölümü de kendi idaresi dışında gerçekleşmektedir. “ Ölüm karşısında, ne yapsam, muvaffak olmuş aktörden farkımız olmayacak. O kadar muvaffak olmuş bir aktör.” (a.g.e., 145). İnsan, ölüm karşısında zavallı bir aktördür ve herkes bu oyunu oynamak zorundadır. Fakat Küçük Adam, gerçekleşen bu olaya önce inanmak istemez. Çünkü annesinin ölümü, onun için bir şoktur.

“Masaya elleri dayalı, uyuklar gibi ölüyü seyretti. Onu uyuyor sanıyordu. Ağır ağır yürüdü. Omuzlarını tuttu. Dudakları soğumaya başlamış yanaklara sürdüğü zaman ürperdi.” (a.g.e.,144)

Küçük Adam, ölümün soğuk yüzü ile bu sahnede karşılaşır. Annenin vücudunun soğuk olması, Küçük Adamı korkutur. Korkunun nedeni, insanın mutlak ölümlü olmasından kaynaklanmaktadır. Sıradanlaşan yaşam karşısında insanın bir gün öleceğini hatırlaması, onu ürpertir. İnsan, her ürperişte evrensel görevini tekrardan üstlenir ve hayatın anlamını, ölümü aydınlatan dua ve mumların yakılması ile fark eder. İnsan, ancak ölümlü yaşamın farkına varabilir. Küçük Adam da ölümü, karanlığın içinde sessiz gezen bir aysberge benzetir. Bu öyle bir aysbergdır ki yaşamın bütün sıcaklığı çalmış ve yaşamı buzdan bir bedene dönüştürmüştür.

Küçük Adam, annesini ısıtmak için bağına basar, ama artık eski sıcaklığı hissedemez. Ölüm, buzdan bir dağ gibi koynunda hareketsizce durmaktadır. Bu yok oluş, insanların ölüm karşısında aciz kalmasının başlangıcıdır. Küçük Adam'ın annesinin ölmesi, bütün öz değerlerin buzlaşıp, yok olacağına bir göstergesidir. İnsanı çepeçevre saran metalaşan nesnelere, Küçük Adam'ın var olma sürecinde yok oluşunu simgelemektedir. Nitekim metalaşan nesnelere ve maddelerin insanları kuşatması, ferdin temsil ettiği değerlerin, yok olması anlamına gelmektedir. Küçük Adam, annesini kaybetmesine rağmen bir türlü ağlayamaz. Çünkü o, artık makineleşmiştir. Bütün insancıl duyguları körelmiş, bütün öz değerleri yitirmiş ve bir cesede dönüşmüştür. Bundan dolayı gözlerinden bir damla yaş akamaz. Oysa insan, duygularıyla yaşayan bir varlıktır. Gözyaşı ise varlığın psikik dünyasında meydana gelen patlamaların göz çukurlarından, bir matem havasında süzülmesidir.

“Gözleri yandı, yandı, bir damla yaş çıkarmadı. Geceyi düşündü. Fakat ağlayamadı Aynaya baktı. En büyük kederin karşısında, bir gece uykusuz kalmış insan çehresinden başka bir çehre almak kabil olmayacak mıydı?”(a.g.e., 145)

Küçük Adam'ın yozlaşan ve makineleşen benliği, annesi ve temsil ettiği öz değerlerin yitirilmesiyle onu bütünüyle kuşatır. Hayat yolculuğunda tek başına kalan Küçük Adam, kendi içinde değerler çatışması yaşar ve bu çatışmadan ötekileşip, değerlerini kaybetmiş bir kimlikle karşımıza çıkar. Sıcaklık, gelenek ve kökensel değerlerin sembolü olan semaverin, Küçük Adam tarafından ortadan kaldırılması, Küçük Adam'ın makineleşen, maddeleşen yaşama yöneldiğinin bir kanıtıdır. O, artık sıcaklığı ve huzuru Öteki Küçük Adam olarak, yozlaşan ve sıradanlaşan maddeler dünyasında arar.

Ötekileşen Küçük Adam'ın Benliği

Küçük Adam, değişen yaşam karşısında, kendi değerlerini yeteri kadar benimseyememiş bir kişidir. Yaşamın, insanı kendine çekmesi, Küçük Adam'ın benliğinde, öz değerler ile karşıt değerlerin çatışmasına neden olur. Bireyin, bütüncül bir yapıya dönüşmesi, benliğin sağlam inşa edilmesine bağlıdır. Epstein“ Benlik, hayat boyunca bireyin haz-elem dengesini iyileştirmeyi amaçlar ve bir yandan bireyin yaşantılarından edindiği bilgileri düzenler, diğer yandan benlik saygısını sürmesini kolaylaştırır” (Bacanlı, 2004: 17) diyerek benliğin kişilik gelişimindeki önemini vurgular. Küçük Adam'ın, benliğindeki çatışmalar, onu ötekileştirerek, makineleşmesine neden olur. Aslında Küçük Adam, makineleştiğinin hiçbir zaman farkında değildir. Bunun nedeni, toplumun robotlaşp,

makineleşmiş olmasıdır. Küçük Adam, toplum içerisinde bir prototip olup, bütün Küçük Adamların (insanların) adına konuşan bir sestir.

Günümüz toplumlarında meydana gelen kültürel yozlaşma, millî şuurun, millî benliğin ve evrensel değerlerin kirlendiği göstermektedir. Toplumlarda, merkez yapı taşı olan Küçük Adamlar, kendi benliklerinden ne kadar uzaklaşırlarsa, kendi değerlerinden de o derece uzaklaşmış olur. Bizim Küçük Adam da kendi benliğinden uzaklaşarak, bütün kökensel mirasını, fabrikanın soğuk duvarları arasında tüketmek zorunda kalmıştır. Çağın bireylere sunduğu bu kötü son, bireyin kendini ötekileşmiş olarak yeniden var etmesi, çoğaltması demektir. Nitekim bir millete mensup olan bireyin, benliğinin sağlam inşa edilmesi demek, o milletin ölümsüz olması anlamına gelir. Bu yüzden kendi benliğimize ve milli benliğimize bizi yaşatacak bir vaha gibi bakmalıyız.

İzleksel Yapı

Hikâyenin izleksel yapısını, kendi öz değerlerini yitiren ötekileşmiş Küçük Adam oluşturmaktadır. Annenin ölmesi, semaverin ortadan kaldırılması ve geleneksel değerlerin yaşamdan atılması ötekileşen yaşama bir davettir. Öz değerlerin yaşamdan atılması, insanların kendi benliklerine yabancılaşarak, makineye dönüşmesidir.

“SEMAVER”	ÜLKÜDEĞERLER	KARŞITDEĞERLER
ŞAHISLAR	<i>Anne, Ali</i>	<i>Ötekileşen Küçük Adam/lar</i>
DEĞERLER	<i>Ezan, Öz değerler, Sevgi, Benlik Geçmiş, Gelenek,</i>	<i>Ötekileşme, Yozlaşma Yabancılaşma, Bozulmuşluk, Makineleşme, Değer Yitimi</i>
SİMGELER	<i>Semaver, Ev, Cay</i>	<i>Fabrika, Otomatik Çay Dolabı (Salep makinesi)</i>

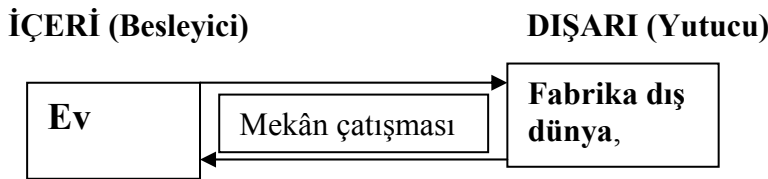
“KORA” (Korkmaz: b, 2002: 273) şemasındaki değerler üzerine kurulan hikâye, bu değerlerin karşılıklı çatışması sonucunda, bir bütün teşkil eder. KORA şemasında bütün değerler, karşıt değerleriyle ortaya konmuş ve açıklanmıştır.

Hikâyede zaman, sabah ve akşam arsına sıkışmıştır. “Sabah ezanı okundu. Kalk yavrum. Akşama, arkadaşlarına yeni bir dost, yeni bir kafadar, ustalarına sağlam bir işçi kazandırdığına emin ve memnun evine döndü.” (a.g.e., 142)

Küçük Adam, sabah ezanı ile uyanır ve işe gitmek için evden çıkar. İşin bitmesiyle tekrar eve döner. Sabah ve akşam arasındaki zaman dilimi, makineleşen insanın, iş sürecini göstermektedir. Yazar, bu zaman dilimi içerisine bütün insanları dahil eder.. Böylece insanlar, sabah ile akşam arsına sıkışmış bir yaşamın mahkûmları olarak karşımıza çıkar.

Hikâyede sadece iki mekân vardır. Bu mekânlardan biricisi “içeri” evdir. Ev sıcaklığın, huzurun ve geleneksel değerlerin temsilcisi olarak karşımıza çıkar. Küçük Adam için ev, sıcaklığın, güvenin ve öz değerlerin bütüncül olarak yuvalandığı yerdir. Bu yüzden Küçük Adam, evde mutlu ve huzurludur. Eğer mekân, insanı rahatlatıp çoğaltıyorsa bu tür mekânlar, “besleyici” yani geniş mekândır. Ev, temsil ettiği değerler açısından, “besleyici”/ geniş mekândır. Çünkü ev, ferdin dış etkenlerden korunduğu mikro bir dünyadır. İkinci olarak, karşıt değerleri simgeleyen fabrika “dışarı” gelir. Fabrika, “yutucu”/kapalı bir mekândır. Kapalı mekân, insana ıstırap veren, insanı değerleri yıpratın, bir atmosfere sahiptir. Bu tür mekânlar insanları, içerisinden kurtulması zor bir labirente iteler.

Küçük Adam’ın, “içeri” ve “dışarı” eyitişimde gerçekleşen değer kazanma sürecini şu şekilde formüle edebiliriz.

Küçük Adam, fabrikayı insanların çıkmazı, ıstırapların ve grevlerin üretildiği yer olarak görür. Ancak buna rağmen fabrikanın, “dışarının” kendisini ötekileştirmesine mani olamaz. Küçük Adam, “içeri ve dışarı”nın kuşatılmışlığından, insanî değerlerini yitirerek çıkar.

Sonuç olarak Sait Faik’in “Semaver” adlı eseri, insanların kalabalıklaşarak oturma yeri haline getirdiği mekânları ve küçük insanların çıkamazlarını gözler önüne sermesi bakımından önemli bir eserdir. İnsanların kendi kökensel değerlerinden uzaklaşarak, metayı tabulaştırması, insanların insanî yönlerini yok etmektedir. Duyarsızlaşın toplumların

içerisinde yaşama savaşı veren Küçük Adamlar, insanî yitimler ve kutsal emanetlerin kirlenmesiyle benliklerini yitirmektedir. Yitirilen her benlik ise evrene anlamı kazandıran insan için acı bir sondur. Evreni yitik bir kişiliğin arkasından seyretmek, kişinin bütün değerlerini silmesi, yok etmesi demektir. Bu yüzden bizi biz yapan değerlere sahip çıkmalıyız. İnsan ancak ve ancak kendi değerleri ile millet olma yolunda büyük bir yol kat etmiş olur.

Öteki olmak ya da olmamak bizi kim ve ne yapar? Düşünmeliyiz...

KAYNAKÇA

Bacanlı, Hasan (2004), **Sosyal İlişkilerde Benlik**, Milli Eğitim Yay., İstanbul

Kavaz, İbrahim (1999), **Sait Faik Abasıyanık**, Şule Yay., İstanbul.

Korkmaz, Ramazan: a (2002), **İkarus'un Yeni Yüzü**, Akçağ Yay., Ankara.

Korkmaz, Ramazan: b (2002), "Romanda Dramatik Aksiyonu Sağlayan Değerlerin Görüntü Seviyeleri Üzerine Bazı Öneriler", **Scholarly Depht and Accuray**, Grafiker Yay. Ankara.

Korkmaz, Ramazan (2004), **Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı**, Grafiker Yay., Ankara.

Fromm, Erich (1990), **Rüyalar, Masallar, Mitoslar**, (Çev. Kaan H. Ökten), Arıtan Yay. İstanbul.